

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iudicii vniuersitatis Et Cleri Coloniensis, aduersus
calumnias Philippi Melanthonis, Martini Buceri,
Oldendorpij, & eorum asseclarum, defensio**

Billick, Eberhard

Parisiis, 1545

Definitio sanctae Synodi Nicaenae secundae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29474

primum nobis per aduersarios, deinde mortalibus omnibus, inuitabili mortis lege ereptum. Resipiscentiam sperassem, & desideratum ad Ecclesiae sinum eius reditum (id quod de reliquis superstitibus nostris amicis, nobis pollicemur futurum) si concessum fuisset illi per Dei gratiam vitam aliquouſque adhuc pertrahere (cuius nunc istas tantum habemus exuias reliquas) In hoc, inquam, Concilio, post accuratam & diligentem totius causae examinationem, damnatur infamis illa Iconomachorum haeresis, quam tot annis modo sepultam, Melanthon, hoc est, atratellus, rursus euomit. Recitantur quoque in eodem Concilio orthodoxorum patrum, qui ipsum praecesserant, de imaginibus sententiae, tam copiose, tam pie & Christiane, ut merito debeant omnes omnium de imaginibus scrupulos deamputare, radicibusque extirpare, modo non iniquo animo legantur. Ac tandem post multam deliberationem complexi sunt patres illi sanctissimi, summam Ecclesiasticae definitionis de imaginibus, paucis quidem, sed grauisimis censuris, quas non inutile iudicari huic loco addere.

*Definitio sanctae Synodi Nicanae
secundae.*

Sancta Synodus exclamauit, Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Haec est fides apostolorum, haec est fides patrum, haec est fides orthodoxorum, haec fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in unum Deum, in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplectamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntur, qui sic non sentiunt, ab Ecclesia depelluntur. Nos antiquae ecclesiae legislationi insistimus, nos decreta patrum custodimus, nos adicientes aliquid, aut auferentes Ecclesiae, Anathematizamus. Nos venerandas imagines suscipimus, nos, qui secus faxint, Anathemate percellimus.

Quincunq; sententias sacrae scripturae de idolis contra venerandas imagines adducunt, Anathema.

Qui ve-

2 Qui venerandas imagines idola appellant, Anathe-
ma.

3 Qui dicunt quòd imagines Christiani faciunt, vt ear
adorent, Anathema.

4 Qui scientes cōmunicant cum illis qui contra vene-
randas imagines sentiunt, aut eas dehonestāt, Anathe-
ma.

5 Qui præter Christum dominum Deum nostrum di-
xerit alium nos à cultu idolorum liberasse, Anathema.

6 Qui audent dicere Ecclesiam catholicam, idola ali-
quando suscepisse, Anathema.

Quod est hic anathema quod non inciderit Philippus: Et
homo tot Anathematis obuinctus, tot notatus execratio-
nibus, adhuc audet obstrepere veritati? *Nondū*, inquit, *erāt*
statuæ. Tu nunc iudica lector, de hominis candore, & di-
lectione erga proximos, quos tam friolis mendaciis, ac
impositis suis seducit atq; dementat. Cum non ignoret
enim imagines fuisse, & ea quæ recitauimus, haud dubium
legerit, tamen dicit, *Nondum erant statuæ*. Quamobrem
mihi non videtur ab anathematis illis excusari posse. Sed
allegat Epiphanium. Quid habet autē Epiphanius quod
Philippo succurat? An negat fuisse imagines? Minime.

*Epipha-
nius non
patrocina-
tur Phi-
lippo.*

*Mater
Christi
pro Deo
cultā a-
pud Ara-
bes.*

Sed etiam Philippo teste fatetur eas fuisse. Si circuntule-
runt enim mulieres in Syria Epiphaniæ ætate imaginem
beatæ virginis Mariæ, oportuit eam extitisse. Tantū repre-
hendit improbū cultū, qui neq; nobis p̄batur. Nihil enim
amplius, hoc dicto quod Philippus citat, efficitur. B. Epi-
phanius scripsit insigne opus contra octoginta hæreses,
nullam tamen commemorat illic hæresim habentium ima-
gines, vel venerantiū: quā si putabat esse hæresim, debuit
vtiq; vbi ex professo contra omnes hæreses agebatur, &
hanc non præterire intactam. Solum in hæresi Antidico-
marianitarū circa finem ista refert, *Audiuimus quosdam*
ita desipere, vt sanctā semper virginem Mariam pro Deo
introducere studuerint, & adhuc studeant, & furore quorū-
dam ac amentia ducantur, narrant enim, quod quædam
mulieres illic hanc vanitatem inuexerunt in Arabia, vt in
nomen semper Virginis collyridem quandam sacrificent
& synaxim faciant seu simul congregentur, & in nomen
sanctæ

sanctę virginis vltra modum quid tentent aggredi, nefario
 ac blasphemio negotio, & in nomen ipsius sacra celebrent
 per mulieres: quod totum impium est ac nefarium. Et hæ-
 retici sequente Collyridianorum ita ait: Quædam mulieres
 currum quendam siue sellam quadratam ornantes, expasso
 super ipsum linteo, in die quadã illustri anni, per aliquot
 dies panem proponunt & offerunt in nomen Marię. Om-
 nes autem pane participant, velut in epistola in Arabiam
 à me scripta ex parte disseruimus. Hos hæreticos appellat
 simulacricos, & patet clarè satis hæreticos istos ita vir-
 ginem adorasse sicut Christum, ita sacrificasse, ita synaxim
 instituisse, sicut sacramentum habemus communionis cor-
 poris & sanguinis Christi. Lege pie lector, B. virum, & nõ
 reperies aliud quàm hunc prauum morem offerendi, ac sa-
 crificandi taxari ab eodem, non autem imagines, sicut fin-
 git Philippus. Et quis nostrum est hodie, qui morem eius-
 demodi si videret, probaret, & non potius vefaniam illam
 eraceretur? Nos enim collyridas, hoc est, liba, & cibos di-
 cimus elargienda pauperibus, non pascendas imagines.
 Quanquã verò hac satisfactione retundatur impetus Phi-
 lippii, vt nihil per Epiphaniũ effecerit, nolim tamen te fu-
 gere Lector, extare epistolam quãdam nomine Epipha-
 nij scriptam ad Iohannem Hierosolymitanum, quam di-
 citur B. Hieronymus fecisse latinam, in qua scribitur, velũ
 quoddam humana depictum imagine in foribus ecclesię
 appensum lacerasse. Opinor imaginem fuisse dei, alioqui
 adscripsisset nomẽ cuius sancti fuisset imago. Nõ sustinuit
 enim B. ille vir deum humana specie depingi propter hæ-
 resim Antropomorphitarum qui credebant deum habere
 membra sicut ceteri homines, & videbatur heresis illa, quę
 ea tempestate inualuerat, pictis imaginibus confirmari.
 Verum vt cunq; senserit vir ille de imaginibus, nunquam
 fuit hæc opinio Ecclesię probata, vt potes videre A. Cione
 vi. Synodi Nicenę secundę, vbi de B. Epiphaniõ ista reci-
 tantur: Beatus pater Epiphanius temporibus Arcadij &
 Theodosij floruit, à quo tempore vsq; ad hæresim Icono-
 machorum, fluxerunt anni circiter quadringenti, & tamen
 libros illos, quos aiunt Epiphaniũ contra imagines scri-
 psisse, nemo Christianorum, præter istos nouitatis magi-
 stros,

*Abusum
taxat
Epipha-
nium*

*Epistola
Epiphani
contra ima-
gines pro-
pter an-
tropomor-
phitas.
Synodus
secunda
Nicansen-
sis.*

stros, recepit. Quod si tanto tempore in Ecclesia non sunt re-
 cepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Nam quod
Epipha- adierit quidam epistolam, velut scriptam à B. Epiphania
nus con- Cypriorum præfule ad Theodosium Imperatorem, nos et
tra ima- in manibus sumentes, & diligenter & minime perfuncto-
gines non ric legentes, inuenimus circa finem epistolæ eiusmodi
receptus. Emphasim: Sepe cū fratribus meis de imaginum ablatione
 egi, sed ab iis non receptus sum, neq; vel in paucis vocem
 meam audire sustinuerunt. Attendamus autem qui florue-
 runt per tempora supradicti patris nostri Epiphani in Ec-
 clesia, quos tanquam gloriosos doctores, & tuta munimē-
 ta Ecclesiæ dicere possumus. Profecto Basilius sermone &
 opere magnus, Gregorius cognomento Theologus, Gre-
 gorius Nyssensium episcopus, quem omnes patrum patre
 vocant, Iohannes item, cuius à lingua fuit vox melle dul-
 cior, quamobrem & Chrysostr. appellationem meruit. Pre-
 ter hos etiam Ambrosius, Amphilocheus, Cyrillus Hiero-
 solymorū episcopus. Quod si is qui hanc expositionem di-
 ctorum contra venerandas imagines edidit, ait se à sanctis
 patribus, qui per ea tempora floruerūt non fuisse receptū,
 quomodo ea quæ sancti patres non probauerunt, nos qui
 circa fines temporum & seculorū occurrimus, quiq; verbi
 & cognitionis vsu deficiamus, & indigni sumus, vt discipuli
 illorū vocemur, recipiemus? præsertim cū falso cōtra Eccle-
 siam edita sint. Apage cū ista impia & intolerabili editio-
 ne. A ratione deuiarūt, qui illam contra Ecclesiam inserūt.
 Nos autem Christuscole, dictum illud Apostoli cogitemus.
 Traditiones quas accepimus, illas seruemus, & prophanas
 vaniloquentias recusamus, eaq; oīa falsa & efficta cogno-
 scamus. Libri enim B. patris nostri Epiphani, præcipue is
 qui dicitur Ancoratus, & reliqui quoq; per vniuersum ter-
 rarū orbem sunt famigerati, quod sonus eorum ita sit per
 omnes Ecclesias paucis etiā temporibus sparsus, at quæ cō-
 tra sanctas imagines, verbula scripta sunt, eorū vix tres aut
 quatuor libelli per omnem Ecclesiā reperiuntur, modo nō
 sint nuper editi. Quod si autem essent legitimi in Catholi-
 ca Ecclesia, quemadmodū est Ancorat⁹ B. Epiphani, pro-
 fecto per omnem Ecclesiā essent dispersi. Verū vt nouicij
 & alieni falsiq; ab Ecclesia existimati sunt, nec vnquā fue-

*Synodus
 opinaur
 epistolas
 Epipha-
 ni esse
 suppositi-
 tias.*

recepti, quam ob causam neq; nunc etiã recipiãdi sunt, quo pax dei, & quę ab initio traditio existit in Ecclesiis cõseruetur. Neq; hic linguas suas acuant & exerceãt vaniloqui isti accusatores rectẽ sentiẽtiũ, quasi illi qui antiquam Ecclesię traditionem recipiũt, beato Epiphanio aduersentur. Nequaquam, Cõmentariũ enim illum reiicimus: beatum autem patrẽ Catholicę Ecclesię doctorem agnosci-
 mus. Nam & diuini patres, qui in quarta vniuersali Synodo fuerũt cõgregati, epistolam quę nomine Ibae episcopi Edessę ad Marin Perfam circũferebatur, anathemate damnantur, quasi Nestorio consentientem. eodẽ modo qui in sacra quinta synodo conuenerãt: ipsum autẽ Ibam nequaquam. Non enim demonstrari poterat, quod esset Ibe. Quãobrem in anathematismis non ipsum Ibã deuouerunt, sed Ibae epistolã. Dicebatur enim Iba, cum tamen illius haudquaquam esset. Sic igitur ista falsa scripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem à quibusdã Epiphani, nõ tamẽ sunt, vt demonstratũ est. Nam & illius discipuli templam in Cypro, quod eiusdẽ patris nomine appellauerũt, edificauerunt, & cum multis aliis picturis, illius quoq; imaginem ibidem collocarunt. Quod si autem is tantopere ve-

Reiicitur scriptum non scriptor.

Basilica B. Epiphani in Cypro cũ imaginibus.

nerandarum imaginum inspectionem fuisset execratus, ut quomodo in tantã audaciam illius discipuli erupissent, vt illi imaginem collocaerent? Hucusque verba concilij. Itaq; si fuit hæc Epiphani opinio, hæsit apud ipsum solum, nec est in Ecclesiam transmissa. Fit tamen probabile, sicut patres in synodo reulerunt, eius nõ esse, cum nullam faciat ipsius mentionem in libris vbi argumentum istud tractat. Postquam Phillipus sanctorum patrum auctoritatem frustra infirmare & expugnare adortus est, responsioni se accingit. *Quare (inquit) cũ nobis antiqua exempla obicitis, hoc respondemus, nos fideliter tueri consensum Catholicę ecclesię. &c. &c.* Egregie verò, iactant se tueri consensum Catholicę ecclesię, quem totis viribus oppugnant: hoc est eis tueri, quod oppugnare. Gloriantur de patribus & ne vnum quidem ex omnibus habent, qui pro ipsis faciat. Sed quorsum ita nugantur? Non pudet te dicere hoc tueri quod infestas? Fatentur (quanquam ægrẽ) in

*Heretici
dissentiunt
à patri-
bus quot-
quot vlla
etate sue
vunt.*

in prima illa etate Ecclesie, sanctos inuocatos in media & nouissima etatibus magno omnium consensu, idem factis iudicari non possunt: vbi est ergo Catholica illa ecclesia quam tuentur? Apud inferos forte. Sed dicent vulgi fuisse errorē, prudentiores verò secum sensisse, nec se de hoc dubitare. Hoc verò falsum esse nos demonstrauimus. Aut da vllum seculum, quod tecum consentiat: nos damus patres qui sanctos inuocāt: Tu da vllum qui prohibeat. Dissentis ab etate priori, dissentis à media, dissentis & à postrema, quid restat amplius, nisi quod sole clarius est, vos nouas & inauditas sine scripturis, sine patrum testimoniis cōfingere vobis opiniones, & vestra deliramenta speciosis venditate titulis, iactare consensum Ecclesie, quem nullum habetis, gloriari de probatis scriptoribus, cū à vobis omnes dissentiant? Inuiti vero fucato pharizaismo soli sophisticæ, & eloquentiæ perniciosæ, quas artes eximie callētis, ac vos eisdē magna fraude exercere restatur innumerabilis hominum turba in errorem miserè seducta.

Reliqua istius loci prætereo, aut sunt enim confutata, aut talia quæ non mereantur longam responſionem. Quale est quod dicit, Argumentum non valere:

Hæc facta sunt etate patrum, retineatur igitur mos presens. Hoc argumentum assuit nobis, facile vincit quod sibi cōponit, nec toto libello nostro tam mutilum reperiet. Est autē argumentum nostrum istiusmodi: hæc facta recepta & probata sunt etate patrum, conseruata per successores, maneat ergo nobis eadem integra. De abusu doceatur populus, vt

*Heretici
pietatis
perempto-
res, nos in-
staurato-
res.*

abusus amputetur, nō autē eliminetur pietas. At vos quid aliud agitis, quàm si medicus imperitus & crudelis, hominem non incurabilem, quia sordidus est, interficiat, vbi & morbum sanare, & sordes poterat eluere? Veterem de administratione sacramentorum morem, de vera inuocatione, de sanctorum veneratione, prorsus exhibitis & tollitis non restituitis, nec reformatis.

Reuocat insuper nos ad normam sicut Basilius ait, Legis ad normam accommodandus est, non norma ad lapidē inflectēda. Certè nos ex vita & moribus presentibus nos constituimus viuendi normam, sed docemus ad normam à maioribus acceptam debere vitam componi. Hoc an vos

quosq;

quoque faciatis, iudicet lector: qui quotidie nouas subinde formas pro sensu vestro cuditis, & eas quas à maioribus accepimus, aut inflectitis, aut repudiatis. Normam vocamus non vnum aliquem scripturae locum, huc illuc flexibilem, sed totius scripturae consensum, vnde perpetuus ille patrum quoque consensus, spiritu suggerente sancto prognatus est, per quem vt olim (ita & nunc) habet ecclesia suos prophetas, apostolos, doctores & euangelistas, in vno semper spiritu eadem cum scripturis illis docentes.

Ceterum quis legat absque risu triumphum quem agit de vniuersis scriptoribus. Videtur sibi iugulasse patres omnes, adeoque nos omnibus exuisse armis & telis. Hæc, inquit, de veterum scriptorum ætate volo etiam valere in reliquis, &c.

Egregiam verò operam nauasti, non inuidemus tibi hanc laudem, digna est enim censura tua, quæ tantum valeat in posterioribus quantum in primis patribus monstrauius valuisse, hoc est nihil. Hieronymum ob id quod acerrimè meatur venerationem sanctorum, hæreticis inuisum, non citari Delecti in suo iudicio, & cogitur nihilominus male audire. Philippus dicit eum cum Vigilantio de honoribus mortuorum litigasse. Pudenda res est litigare. Sed cui sancti sunt mortui, cui imagines sunt statuae non mirum eadem tam inuictum pugilè, fortèq; hæreticorum expugnatore, litigatorem videri. Verum quæ causa est vt Hieronymum nobis obiciat? An quia non facit mentionem inuocationis? Quid igitur? aut quid hoc aduersum nos? An nobis obloquantur etiam qui tacet? an quotquot inuocationis nullam faciunt mentionem eam prohibet? Nos expectamus vt eos nobis patres opponat, qui vetent inuocare sanctos: quos non dabit, nisi sui ordinis hæreticos. Et tamè ne hoc quidè verum est (quod ait) Hieronymum non facere in ea disputatione inuocationis mentionem. Cõmemorat enim sanctus ille pater irrisiones, quibus Vigilantius, petulanter admodum S. martyribus, quãdo apud eorum ossa & cineres inuocatur, insultat. Verba Hiero. sunt: Et post hæc de baratro peccatoris tui cenosam spurcitiam euomès, audes dicere, Ergo ciores suos amant animæ martyrum, & circũuolant eos, semper præsentibus sunt, ne fortè si aliquis peccator aduenerit, absentes audire non possint. O portetum in terras vltimas

Hieronymus Melanthon de litigatore contra Vigilantium.

Hieronymus defendit inuocationem sanctorum

F. de por-

deportandum, rides de reliquiis martyrum, & cum autho-
re huius hæreseos Eunomio, ecclesiis Christi calumniam
struis, nec tali societate terreris, vt eadem contra nos lo-
quaris, quæ ille contra ecclesiam? Omnes sectatores eius
basilicas Apostolorum & martyrum non ingrediuntur, vt
scilicet mortuum adorent Eunomium, &c. Vides hic, quid
obiiciat Vigilantius Hieronymo, vides quoque quid Hiero-
nymo doleat? Si non inuocabantur sancti, quid sibi vol-
unt Hiero. & Vigilantius disceptantes, vtrum animæ ci-
neribus suis adsint, aut aliter percipiant vota precatum?
Qui sunt precatore, nisi qui inuocat? Quis dolet Hiero-
nymo quod Vigilantius inuocatione oppugnat, si nõ ipse
probat eam? An non verè asserit inuocationem, qui non
fert eam oppugnari? qui ad basilicas Apostolorum & mar-
tyrum, vbi sanctorum reliquiæ seruabantur, potius inuitat
quàm vt sequantur Eunomium? Hoc enim interpretatur
Eunomium adorare, quod relictis sanctis Eunomio adhe-
rere. Quàm verum est oculis ægris odiosam esse lucem, quæ
puris est amabilis. Sancti inuisi sunt Philippo, quia sunt
lux mundi, eius autem ægri oculi cæcutiunt, & adeo cæ-
cutiunt, vt neque apud Hieronymum viderit quod modo
dictum est, neq; Ecclesiast. historia libro 11. quod de Theo-
dosio refertur, Circumibat cum sacerdotibus & populo,
omnia orationum loca, ante martyrum & Apostolorum
thecas iacebat, cilicio prostratus, & auxilia sibi fida san-
ctorum intercessione poscebat. Ait autem Philippus, *nec
quid fecerit Theodosius clare dicitur.* Obsecro, Num quid cla-
rius dici queat? Ita, multos excæcat sua malitia, vt oculis æ-
peris, nihil tamen videant. Quid tibi videtur Lector, iniu-
riam ne nos irrogare Philippo, si exclamemus aduersus
eum, eodẽ quo Hieron. modo contra Vigilantium? O pot-
tentum in terras vltimas deportandum. Rides de reliquiis
martyrum, & cum authoribus huius hæreseos, Eunomio
& Vigilantio, Ecclesiis Christi calumniam struis, nec tali
societate terreris, vt eadem quæ illi contra Ecclesiam, con-
tra nos loquaris.

*Philippi
cæcutien-
tia.*

*Philippus Me-
lantb.* Sed clamatis, aliquid populi infirmitati, & publicæ tranqui-
litati condonandum esse. Quamtulū mali est dicitis, etiam si pro
errore vulgus inuocat mortuos, petit opem ad certas statuas. Semper
vulgus

vulgus aliquid habet ineptiarum.

Quis ita clamat Philippe? Artificiofa est, sed scelerata Ortho-
do-
haec figura, traducere nos, quasi impietati aduerfariorū ta-
citate consentiamus, ac diffimulemus veritatem nobis agni-
tam propter publicam tranquillitatem, sanctorumque in-
uocationem, non ex sententia aut serio probemus, sed exi-
stimemus inter reliquas vulgi ineptias tolerandam. Quis
hanc noxam ferat? An non est insignis impostura, ita im-
ponere simplicibus? Vestrum est Philippe alia credere, do-
cere alia, populi que moribus & viciis in quae proni dela-
buntur, sese accommodare, ea que fouere: Nō verò catho-
licorum, quos non decet ea perfidia, vt aliud sentiant, aliud
doceant. Hoc profecto scelus, clara & aperta voce purgan-
dum nobis est, ne sinamus quenquam, ita de nobis opinari
atque hoc pacto existimationem nostri laedi. Quapropter
non pigebit de integro ac bona fide explicare, quid nos de
sanctorū veneratione & inuocatione, & credamus, & do-
ceamus, quo etiam tanto facilius haereticorum obiectiones
dissoluantur, & habeatur inuocationis sanctorum si non
praecipuum, saltem ratio, quae ostendat multis modis eam
vilem esse, alerque veram pietatem.

*Deus adorandus, sancti verò colendi, quanquam
& in ipsis adoretur Deus.*

Olus Deus est, quem oporteat propriè adorare;
S Deuteronomij 5. Exodi 20. Matth. 4. Est enim so-
lus omnipotens, aeternus, immensus, incompre-
hensibilis creator & gubernator rerum omnium, habens
imperium vitae & mortis, cui seruiunt coelum & terra, &
omnia quae in eis sunt, quod oportet nos cum dilectione
& timore toto animi sensu per fidem agnoscere, confiteri
& opere praedicare, spemque in ipsum omnem lo-
care, quod est eum adorare. Verbo quidem, quia ore fit
confessio ad salutem: Opere verò, quia sacrificiis & obla-
tionibus tam cordis nostri quam corporis, atque insuper
exteriori latria est honorandus. Dixi autem propriè pro-
pterea, quod aliquando inueniuntur in scripturis sancti
patres adorasse quosdam, inueniuntur etiam ab aliis adorati.
Verum talis adoratio nō fuit vera & propria, sed excellens
T ij quaedam

*Haereticū
aliud cre-
dūt, aliud
docent.*